

Política d'Adquisicions

Arxiu Històric de Tarragona

Sumari

I	Objectius i eixos del document	2
II	Concepte de Política d'adquisicions	3
III	Marc legal i funcions de la Política d'adquisicions	3
IV	La Política d'adquisicions i els principis de provenença i Territorialitat	5
V	Patrimoni cultural, patrimoni documental i l'Arxiu Històric de Tarragona	6
VI	L'Arxiu Històric de Tarragona, els altres arxius de la comarca integrats al SAC i la Política d'adquisicions de l'arxiu Comarcal	7
VII	Els ingressos ordinaris (I): els documents de la Generalitat de Catalunya a la comarca	8
VIII	Els ingressos ordinaris (II): altres documents de l'administració pública	8
IX	Els ingressos extraordinaris: fons i documents de provenença privada	9
X	Les col·leccions documentals de l'Arxiu Històric de Tarragona	10
XI	Les còpies	10
XII	Els àmbits d'actuació prioritària	11

I Objectius i eixos del document

La necessitat d'aquest document té la motivació legal del Decret 190/2009, que fixa els requisits dels arxius integrats dins el Sistema d'Arxius de Catalunya, un dels quals és que disposin del seu document de Política d'adquisicions.

Més enllà del marc legal, la necessitat de definir una política d'adquisicions per part de l'Arxiu Històric Provincial de Tarragona té l'objectiu de contribuir a centrar les seves funcions, per tal d'aconseguir que siguin cenyides al patrimoni documental i als documents que li corresponguin funcionalment i territorialment.

S'entén que la definició de la *Política d'adquisicions* ha de partir de quatre eixos bàsics: (1) el respecte als principis de provenença i territorialitat dels fons i documents, (2) la seva adequació a l'organització territorial comarcal i a la provincial en el cas dels arxius històrics provincials (3) la seva vinculació intel·lectual a la comarca pel que fa a la funció d'arxiu comarcal (4) la claredat plena de la situació legal dels béns del patrimoni documental adquirits, respectant les convencions i normes internacionals referents al comerç de béns integrants del patrimoni cultural. En darrer terme, la *Política d'adquisicions* de l'Arxiu Històric Provincial de Tarragona ha de fer concrets els principis i les normes de la Llei 10/2001, de 13 de juliol d'arxius i gestió de documents i la Llei del patrimoni cultural català.

La Política d'adquisicions de l'Arxiu Històric de Tarragona aporta principis i criteris que facilitin una distribució ordenada, sistemàtica i coherent del patrimoni documental i dels documents del territori que li és propi, molt especialment quan la seva titularitat sigui pública.

II Concepte de Política d'adquisicions

La Política d'adquisicions és el document que estableix els principis rectors de l'ingrés de fons, documents i col·leccions documentals que passin a formar part dels fons propis de l'Arxiu Històric de Tarragona.

La Política d'adquisicions afecta qualsevol forma jurídica d'ingrés, sia d'un fons documental, de documents solts, grups de documents o bé de col·leccions. Pot tractar-se de compravendes, donacions, dipòsits o comodats, transferència o ingressos ordinaris, cessions temporals, etc. La condició prioritària és que es tracti de béns del patrimoni documental o bé de documents que normativament hagin de passar a formar part dels fons propis d'Arxiu.

III Marc legal i funcions de la Política d'adquisicions

El Decret 190/2009, dels requisits dels arxius del Sistema d'Arxius de Catalunya, del procediment d'integració i dels Registre d'Arxius de Catalunya, en l'article 7.2 estableix que els arxius del Sistema d'Arxius de Catalunya han de disposar d'un document en què es defineixi la política d'adquisicions i ingressos del centre, on constin els tipus de fons, l'àmbit territorial, la cronologia i la forma d'adquisició, tant respecte de la documentació pública com privada.

La Política d'adquisicions de l'Arxiu Històric de Tarragona s'adequa a les normes i els principis que regeixen pel que fa a la captació i la compravenda de béns integrants del patrimoni cultural i a la legislació específica que els es aplicable en matèria d'arxius, tant en l'àmbit de Catalunya com en l'estatal.

Cal assenyalar que el Reial Decret 1010/1981, de 27 de febrer, transferia la gestió dels arxius històrics provincials de Girona, Lleida i Tarragona a la Generalitat de Catalunya, "en los términos que resulten de un convenio a celebrar entre la Generalidad y la Administración del Estado". Els termes del conveni s'especifiquen a la *Resolución de 16 de abril de 1982, de la secretaria General Técnica por la que se dispone*

la publicación de determinados convenios entre la Administración del Estado y la Generalidad de Catalunya. (conveni de gestió entre el Ministeri de Cultura i el Departament de Cultura de la Generalitat, publicat en el BOE núm. 100, del 27 d'abril de 1982, i en el DOGC núm. 220, del 5 de maig de 1982.)

A partir d'aquell moment, l'Arxiu Històric de Tarragona s'integrava dins el sistema d'arxius català i, de fet, afegia a les seves funcions d'arxiu provincial, les d'arxiu comarcal del Tarragonès, un aspecte que ja reflectia la llei 6/1985 de 26 d'abril, d'Arxius, i que es referma a la disposició addicional primera de la vigent llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i gestió de documents.

Pel que fa a Catalunya, doncs, la normativa aplicable pel que fa a l'adquisició de fons, serà la comuna a tots els arxius comarcals, continguda a l'esmentada llei 10/2001, d'arxius i gestió de documents, que en els articles 30.2 i 30.3 fixa la documentació que correspon rebre als arxius comarcals.

A nivell estatal, els ingressos de documentació són els corresponents als arxius històrics provincials, en base a la normativa específica: *Orden Circular de la Subsecretaría de 12 de enero de 1962 (Ministerio de Hacienda), sobre el traslado de fondos de Hacienda con más de 25 años de antigüedad a los Archivos Históricos Provinciales* i el *Decreto 914/1969, de 8 de mayo, de creación del Archivo General de la Administración Civil*, que determina el paper d'aquests arxius com a extensió de l'Arxiu General de l'Administració Civil per a rebre la documentació semiactiva dels organismes provincials de l'administració perifèrica de l'Estat.

La política d'adquisicions de l'Arxiu Històric de Tarragona s'ha d'adaptar a l'especificitat del territori al que dona servei, especialment a la comarca del Tarragonès, tenint present la implantació territorial del Sistema d'Arxius de Catalunya, però també a la totalitat de la demarcació, atenent a la funció supracomarcal que exerceix, com a arxiu provincial de l'administració perifèrica de l'Estat. El Sistema d'Arxius de Catalunya estableix uns principis generals pel que fa a la política d'ingressos dels arxius de la Generalitat, i també actua en dues línies d'acció: establiment d'una línia presupostària i articulació d'unes fórmules que facilitin uns ingressos documentals àgils i amb uns períodes de temps raonables.

El potencial de la comarca del Tarragonès fa que hi hagi altres arxius que també formen part del SAC, per la qual cosa caldrà coordinar les polítiques d'adquisicions dels diversos centres, especialment quan es tracti d'arxius públics, de manera que les polítiques d'adquisicions siguin complementàries, atenent a l'àmbit de servei propi de cada arxiu, i no pas contradictòries.

Aquest caràcter complementari de les polítiques d'adquisicions dels diversos arxius d'una comarca que formin part del SAC respon, en darrer terme, als principis de coordinació i col·laboració previstos per la Llei 10/2001, d'arxius i gestió de documents, i en el cas dels arxius històrics provincials, a la normativa estatal corresponent.

IV La Política d'adquisicions i els principis de provenença i territorialitat

La Política d'adquisicions de l'Arxiu Històric de Tarragona, en aplicació de la normativa esmentada anteriorment, s'ha de basar en dos dels principis bàsics de la teoria arxivística, això és, el de provenença i el de territorialitat; alhora, es recomanable que tinguin en compte altres elements, com per exemple, la relació intel·lectual i cultural vinculada amb la producció del fons documental objecte de l'adquisició.

El principi de provenença, aplicat a una política d'adquisicions, determina que els arxius han de considerar i respectar el lloc d'origen, de creació o de producció dels fons documentals. El principi de territorialitat fa referència a la transmissió dels fons documentals a través d'organismes o institucions que succeeixen, incorporen o annexen els fons dels productors inicials. Per tant, i en aplicació d'aquests principis bàsics, l'acció dels arxius es circumscriu en les delimitacions administratives determinades per les lleis d'organització territorial vigents. Així doncs, la política d'adquisicions dels arxius de la XAC queda perfectament delimitada en el respectiu territori comarcal, i en el cas dels arxius provincials en l'àmbit territorial corresponent.

En aquest sentit, l'Arxiu Històric Provincial de Tarragona conté documentació referent a la totalitat de poblacions de les comarques que configuren la demarcació de Tarragona, i que ha estat generada per l'activitat de l'administració perifèrica de l'Estat.

L'exercici de la política d'adquisicions presenta una casuística molt diversa i obeeix a criteris diferents com suara hem esmentat. Els fons personals, patrimonials o d'àmbit supracomarcal, sovint, s'insereixen en aquesta complexitat, on la intersecció de criteris és un element habitual. En cada cas, caldrà valorar els trets definidors del fons documental per poder aplicar una correcta política d'adquisicions.

V Patrimoni cultural, patrimoni documental i l'Arxiu Històric de Tarragona

El patrimoni documental és només una de les tipologies del patrimoni cultural, tant legalment com a resultat de la tradició de gestió documental. Segons la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català, s'entén com document tota expressió en llenguatge oral, escrit, d'imatges o de sons, natural o codificat, recollida en qualsevol mena de suport material, i qualsevol altra expressió gràfica que constitueixi un testimoni de les funcions i les activitats socials de l'home i dels grups humans, amb exclusió de les obres d'investigació o de creació.

El patrimoni documental presenta un seguit de particularitats respecte a altres elements del conjunt del patrimoni cultural. L'objecte propi, definitori dels arxius, són els documents. Per això els arxius han de prioritzar en la seva acció els fons documentals i els documents i ho han de fer d'una forma global: en la difusió, en els ingressos documentals, etc.

La comarca del Tarragonès compta amb poblacions que disposen d'un servei d'arxiu municipal integrat dins el Sistema d'Arxius de Catalunya, així com centres arxivístics dependents d'altres administracions: Diputació, Universitat, Arquebisbat i Autoritat Portuària; en aquest sentit, l'Arxiu Històric Provincial de Tarragona treballarà per procurar la màxima coordinació, a fi de que cadascun desenvolupi amb normalitat les seves funcions i rebi els ingressos corresponents dels béns que ha de gestionar.

Com ja hem dit, l'Arxiu Històric de Tarragona disposa d'una notable Biblioteca i Hemeroteca Auxiliar. Tot i que la funció de l'Arxiu és essencialment documental, de manera que ha de tenir cura d'una manera central i totalment preferent dels documents primaris, també marcarà pautes bàsiques pel que fa a les adquisicions que puguin tenir dimensió bibliogràfica (biblioteca, hemeroteca i altres béns bibliogràfics menors annexats o incorporats a fons documentals o bé incorporats a les col·leccions del centre)

VI L'Arxiu Històric de Tarragona, els altres arxius de la comarca integrats al SAC i la Política d'adquisicions de l'arxiu comarcal

La realitat de les comarques de Catalunya és molt variada, i també la seva situació arxivística. Algunes comarques tenen més de 15 arxius integrats al SAC, mentre d'altres només disposen de l'arxiu comarcal com referent arxivístic a la comarca. Totes aquestes realitats, lògicament, faran que l'acció i fins i tot l'exercici de les competències sigui major o menor en una o una altra comarca. Un altre element a tenir en compte és la tradició històrica dels arxius, molt diferent i que ha generat aquestes realitats diverses.

L'Arxiu Històric de Tarragona, fou creat sota el règim franquista l'any 1944, dins la dinàmica de creació d'aquest tipus d'arxius arreu de l'Estat iniciat l'any 1931. A partir de 1981, com hem vist, passa a ser gestionat per la Generalitat i a exercir també funcions d'arxiu comarcal del Tarragonès.

Aquesta dualitat de funcions determina la realitat del centre, que dona servei a l'administració perifèrica de l'Estat -acollint la documentació que generen els seus organismes-, a l'administració de la Generalitat de Catalunya -aquí cal considerar que els principals òrgans de l'administració autonòmica a les comarques de la demarcació es troben ubicats a la ciutat de Tarragona -, i a l'administració local, pel que fa al Consell Comarcal del Tarragonès i a les poblacions a les que dona suport l'arxiu en el marc del conveni signat l'any 2006.

La relació de l'Arxiu Històric amb la resta d'arxius de la comarca integrats al SAC ha de ser de col·laboració en l'objectiu final de la correcta gestió del patrimoni documental i el servei a la societat.

VII Els ingressos ordinaris (I): els documents de la Generalitat de Catalunya a la comarca

Els ingressos ordinaris són aquells que provenen de les transferències de les administracions públiques, d'àmbit local i comarcal, i que es regeixen per les normes i els procediments previstos per als documents de la Generalitat, pels traspassos de competències de l'Estat i pels convenis que puguin existir amb l'administració local. Tenen un caràcter més o menys periòdic.

Els ingressos ordinaris de les administracions públiques es regeixen per la instrucció de transferències i s'apliquen de forma homogènia al conjunt d'arxius que configuren la Xarxa d'Arxius de Catalunya.

Segons l'article 30.2.a) de la Llei 10/2001, d'arxius i gestió de documents, correspon als arxius comarcals rebre la documentació en fase semiactiva i inactiva dels òrgans o les entitats dependents de l'Administració de la Generalitat en l'àmbit local o comarcal.

Cal considerar que la comarca del Tarragonès compta amb l'Arxiu Central Administratiu de la delegació territorial del Govern a Tarragona, així com amb els arxius centrals dels diferents Serveis Territorials de l'administració de la Generalitat a la demarcació de Tarragona, i també amb els principals organismes de l'administració de Justícia a la demarcació de Tarragona. Aquesta característica, únicament compartida amb les comarques del Segrià i el Gironès, confereix a l'Arxiu Històric de Tarragona un especial relleu pel que fa al servei que ha de prestar a l'administració catalana.

VIII Els ingressos ordinaris (II): altres documents de l'administració pública

En relació als ingressos ordinaris de documents de l'administració pública que no sigui la Generalitat de Catalunya, i en especial pel que fa a l'administració local i a l'administració perifèrica de l'Estat, la política d'adquisicions es fonamenta en l'article

30.2 i 30.3 de la Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i gestió de documents, i en la normativa estatal específica, i disposa com objectius fonamentals, en els respectius àmbits territorials, ingressar els fons de les administracions públiques d'àmbit local i comarcal, sens perjudici que l'organisme originari en conservi en tot cas la titularitat. En conseqüència, l'Arxiu Històric de Tarragona, pot ingressar:

- La documentació en fase semiactiva i inactiva del Consell Comarcal del Tarragonès.
- La documentació històrica dels municipis de fins a deu mil habitants del seu àmbit territorial, amb l'acord previ de l'ajuntament i llevat dels que tinguin un arxiu propi integrat al Sistema d'Arxius de Catalunya.
- Els protocols notariaus de més de cent anys, d'acord amb la normativa que els és aplicable.
- La documentació de l'Administració de justícia, d'acord amb la normativa que els és aplicable.
- La documentació dels registres públics i dels serveis de l'Estat corresponents a la comarca.

L'Arxiu Històric Provincial de Tarragona també pot rebre, d'acord amb el titular del fons i en les condicions que s'estableixin, la documentació en fase semiactiva dels ajuntaments de municipis de fins a deu mil habitants, la documentació semiactiva i inactiva dels altres ens i organismes públics de llur territori.

IX Els ingressos extraordinaris: fons i documents de provenença privada

Els ingressos extraordinaris són ingressos excepcionals que no procedeixen de l'Administració, no segueixen uns terminis determinats ni tenen periodicitat. Són adquisicions pròpies de la política o captació de fons externs a l'arxiu i presenten una casuística molt diversificada (per compra, dipòsit, cessió, donació i altres fórmules d'ingrés), amb la voluntat d'enriquir els arxius públics i diversificar la tipologia dels fons.

Els fons principals susceptibles d'ingressar a l'Arxiu Històric de Tarragona de manera extraordinària són els d'institucions i associacions, els religiosos, els comercials i d'empreses, els patrimonials, els personals i les col·leccions.

L'ingrés d'aquests fons està avalat per la Llei 10/2001, d'arxius i gestió de documents, que en l'article 30.3.c) estableix que els arxius comarcals poden rebre també, d'acord amb el titular del fons i en les condicions que s'estableixin, la documentació d'altres persones físiques o jurídiques d'interès històric o cultural del respectiu àmbit territorial.

L'Arxiu Històric de Tarragona tindrà en compte diferents criteris en el moment de valorar l'ingrés d'un fons, com poden ser la disponibilitat d'espai, de recursos econòmics i humans que es necessitaran per fer front al seu tractament arxivístic o la capacitat de garantir una correcta conservació. En conjunt, els criteris han de permetre visualitzar quines seran les garanties de conservació del fons o documents i el seu calendari de tractament: neteja, desratització, desinsectació, desinfecció, organització, classificació, descripció, accés i difusió. Òbviament, l'evolució del pressupost al llarg del temps pot condicionar aquesta planificació, però es requereix una previsió compartida amb la part dipositant.

X Les col·leccions documentals de l'Arxiu Històric de Tarragona

En el marc dels fons i documents propis de l'Arxiu Històric de Tarragona, convé de fer una distinció clara entre dos tipus de col·leccions: les formades pel propi centre a partir d'adquisicions successives de les unitats que les integren i aquelles altres col·leccions que foren formades per col·leccionistes privats i que acabin essent ingressades al centre.

Darrere una veritable col·lecció hi ha sempre el criteri o criteris a partir dels quals ha estat formada, que poden ser molt diversos quan es tracta de col·leccions formades per persones privades. L'adquisició d'una col·lecció per part d'un arxiu comarcal haurà de tenir present que els criteris a partir dels quals fou formada siguin escaients amb les seves funcions, de manera que es tracti d'una col·lecció el contingut de la qual faci referència al seu àmbit territorial. També podran ser tinguts en compte altres aspectes, com és ara la vinculació territorial del col·leccionista amb el centre o bé les condicions que pugui arribar a establir si es tractés de donacions, sempre que no

es tracti de condicionaments que contradiguin notòriament la mateixa Política d'adquisicions del centre.

Les col·leccions documentals formades per l'Arxiu Històric de Tarragona, a partir de l'adquisició de les successives unitats que en formin part s'han adaptat a la Política d'adquisicions genèrica del centre, de manera que es tracti de documents que facin referència d'una manera o altra a la comarca, procurant evitar la formació de col·leccions d'un abast territorial més ampli que el propi del centre.

XI Les còpies

S'ha d'entendre que les còpies no formen part dels fons propis d'un arxiu, encara més si es tracta de còpies de fons i documents que són propis d'un altre arxiu institucionalitzat o integrat dins el Sistema d'Arxius de Catalunya. La integració de còpies a l'Arxiu Històric de Tarragona s'hauria de cenyir estrictament a fons i documents adients amb el centre, d'acord amb la seva Política d'adquisicions, els originals dels quals no siguin accessibles als ciutadans. Generalment es tractarà de fons i documents de titularitat privada inaccessibles, conservats per institucions, famílies o persones, amb els quals caldrà establir un acord formalitzat que aporti seguretat jurídica a l'existència d'aquelles còpies i a la seva comunicació pública.

XII Els àmbits d'actuació prioritària

Els objectius de conservar, tractar, donar accés i difondre el patrimoni documental que té assignats l'Arxiu Històric de Tarragona incorpora les següents àrees prioritàries d'actuació en relació al patrimoni documental d'àmbit local o comarcal:

- La documentació pública, d'àmbit local i comarcal, sempre que aquesta administració no disposi d'un arxiu propi per garantir la correcta conservació, tractament, accés i difusió del patrimoni documental.
- En el cas d'existir un o més arxius que formin part del Sistema d'Arxius de Catalunya a la comarca, cal una coordinació eficaç en matèria d'adquisició de fons i documents en el marc de la legislació vigent i els principis exposats en el present document.

- La documentació d'àmbit privat (persones, associacions, empreses, patrimonials, etc.) de caràcter local i comarcal que tinguin un patrimoni documental rellevant i no disposin d'un arxiu propi per garantir la correcta conservació, tractament, accés i difusió de llur patrimoni documental.

Per tant, la decisió perquè l'Arxiu Històric de Tarragona procedeixi a l'adquisició de fons o documents ha de respondre a uns criteris que es puguin objectivar. A continuació s'enumeren els més importants:

- Impacte social del conjunt documental. Que aquell fons jugui o pugui jugar un paper destacat dins la preservació de la memòria d'un col·lectiu, essent el seu valor àmpliament acceptat i reconegut, de manera que esdevingui focus d'interès per a la societat en general.
- Potencial de recerca. Aquest criteri es fonamenta en el coneixement i expertesa que té el personal tècnic de l'Arxiu Històric Provincial de Tarragona sobre el seu entorn sociocultural i dels àmbits de recerca més habituals, freqüents o destacats, que fan preveure que un determinat fons documental podrà ser utilitzat pels usuaris i contribuirà en el progrés d'un determinat àmbit del coneixement.
- Excepcionalitat del fons. L'excepcionalitat d'un fons, d'una col·lecció documental o bé d'un document deriva, substancialment, de les seves característiques intrínseques, però també pot estar relacionada amb els fons conservats per l'arxiu o bé altres arxius del país. Pot obeir a la seva tipologia, a la singularitat o importància del seu productor, a la seva raresa, riquesa, infreqüent cronologia, presència d'unitats molt singulars, etc. Si per un o altre motiu es tracta d'un fons, d'una col·lecció o d'un document excepcional, la seva adquisició i incorporació als fons de l'arxiu ha de ser preferent a altres que mereixin la consideració d'indistints o bé tipològicament repetitius i que ja comptin amb una bona representació a l'arxiu.
- Recursos disponibles per la conservació i tractament documental. L'Arxiu haurà de determinar la seva capacitat per afrontar l'ingrés del fons des del punt de vista de garantir la seva conservació, tractament, accés i difusió. A partir dels recursos disponibles s'haurà de determinar un pla de treball en relació al tractament, accés i difusió. Tanmateix, en relació a la conservació, l'arxiu haurà de garantir la seva correcta conservació i, en tot cas, millorar les condicions en les quals es trobava el fons.

Excepcionalment, si l'estat de conservació o les característiques especials de conservació del fons o col·lecció, requereix unes condicions específiques de les quals no disposa l'arxiu, es podran establir acords amb altres centres per tal de garantir-ne una correcta conservació, accés i difusió. Seria, per exemple, el cas de pel·lícules o material filmic molt sensible que s'haurien de dipositar a la Filmoteca de Catalunya i disposar d'una versió digital del document o pel·lícula.

- Complement a la integritat d'un fons. Quan es tracti de documents provinents originalment d'un fons existent a l'Arxiu, la seva adquisició serà prioritària, molt especialment si fossin documents essencials o bé importants en el context d'aquell fons.
- Complement a d'altres disciplines culturals. La complementaritat d'un fons documental amb la realitat de la comarca i la realitat arxivística del propi arxiu pot esdevenir un factor a considerar en la prioritat de l'adquisició d'un fons documental o uns documents.
- Anàlisi del risc en cas que no procedir amb l'adquisició. El potencial de risc d'un fons s'haurà de valorar en base a la situació que es troba. Aquesta pot ser, per exemple, des de mal estat de conservació, amb dades objectives, al perill de disgregació perquè se'l volen vendre, amb dades subjectives. Així doncs, caldrà actuar quan es detecti un perill en funció del màxim de dades de les que pugui disposar.
- Presència d'altres fons similars, ja disponibles. L'arxiu comarcal tindrà en compte, especialment en el casos de fons d'empreses, si ja conserva fons de característiques semblants (ram d'activitat, tipologies, dates, etc.) o si el seu ingrés suposa la incorporació de documentació singular o diferenciada.

Tarragona, setembre de 2018